

**MEDENİ VE SİYASİ HAKLARA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMEYE
EK İHTİYARİ PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN**

(Resmî Gazete ile yayımı: 17 .3.2006 Sayı:26111)

Kanun No
5468

Kabul Tarihi
1.3.2006

MADDE 1 - 3 Şubat 2004 tarihinde New York’da imzalanan “Medeni ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye Ek İhtiyarî Protokol”un, beyanlar ve çekincelerle birlikte onaylanması uygun bulunmuştur

MADDE 2 - Bu Kanun yayımı tarihinde yururluğ e girer

MADDE 3 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yururur

**MEDENİ VE SİYASİ HAKLARA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMEYE EK
İHTİYARİ PROTOKOL**

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 16 Aralık 1966 tarih ve 2200 A (XXI) sayılı Kararıyla kabul edilip imza, onay ve katılıma açılmıştır İhtiyarî Protokol 9 maddede uygun olarak 23 Mart 1976 tarihinde yururluğ e girmiştir

Bu Protokole Taraf Devletler,

Medeni ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (bundan böyle Sözleşme diye anılacaktır) amaçlarını gerçekleştirmek ve bu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla, Sözleşmenin IV bölümüne göre kurulan İnsan Hakları Komitesine (bundan böyle Komite diye anılacaktır), bu Protokolde düzenlendiğ i gibi, Sözleşmede yer alan hakların ihlalden mağdur olduğ unu iddia eden bireylerden gelen şikayetleri alma ve değerlendirm e yetkisini tanımanın uygun olduğ unu dikkate alarak,

Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır

Madde 1

Bu Protokole Taraf haline gelen Sözleşmeye Taraf bir Devlet, kendi egemenlik yetkisine tabi bulunan ve Sözleşmede düzenlenen haklarının bu Taraf Devlet tarafından ihlal edildiğ ini iddia eden bireylerin yapacağı şikayetleri Komitenin alma ve değerlendirme yetkisini tanı

5468

1.3.2006

Komite, Sozleşmeye Taraf olup da bu Protokole taraf olmayan bir Devlet hakkında yapılan şikayetleri alamaz

Madde 2

1 Maddenin hukumlerine tabi olarak, Sozleşmede belirtilen haklarından birinin ihlal edildiği iddiasında bulunan ve butun iç hukuk yollarını tüketen bireyler, inceleme yapması için Komiteye yazılı şikayette bulunabilirler

Madde 3

Komite, bu Protokole gore yapılan şikayetlerden imzasız olanları veya şikayette bulunma hakkının kotuye kullanılması şeklinde nitelediği şikayetleri veya Sozleşmenin hukumlerine uymayanları kabul edilemez bulur

Madde 4

1 Komite, üçüncü madde hukumleri çerçevesinde bu Protokole gore kendisine yapılan bir şikayeti, Sozleşmenin bir hukmunu ihlal ettiği iddia edilen ve bu Protokole Taraf bulunan Devletin dikkatine getirir

2 Şikayeti alan Devlet altı ay içinde, olayı açıklığa kavuşturan yazılı açıklamaları veya beyanları, eğer varsa bu Devlet tarafından olayın çözümü için alınmış olabilecek tedbirleri Komiteye sunar

Madde 5

1 Komite bu Protokole gore aldığı şikayetleri, birey ve ilgili Taraf Devletin kendisine sundukları butun yazılı bilgilerin ışığında inceler

2 Komite bir bireyden aldığı şikayetin aşağıdaki koşullara sahip olduğunu tespit edememişse inceleme yapamaz

a) Aynı konu başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm usulüne gore incelenmekte değildir,

b) Birey varolan butun iç hukuk yollarını tüketmiştir İç hukuk yollarının uygulanması makul olmayacak ölçüde uzun sürecek ise, bu şartın yerine getirilmesi aranmaz

3 Komite bu Protokole gore şikayetleri incelerken kapalı toplantılar yapar

4 Komite kendi görüşünü ilgili Taraf Devlete ve şikayetçi bireye gönderir

Madde 6

Komite, Sozleşmenin 45 maddesine gore hazırlayacağı yıllık raporuna, bu Protokole gore yaptığı faaliyetlerin bir özetini dahil eder

Madde 7

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun, Somurge Ulkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Verilmesi hakkındaki Bildiri ile ilgili 14 Aralık 1960 tarihinde kabul ettiği 1514 (XV) sayılı kararındaki amaçların yerine getirilmesinin beklenmesi suresince, bu Protokol'un hukumleri bu halklara Birleşmiş Milletler Şartı, Birleşmiş Milletler ve ihtisas kuruluşları kapsamındaki diğer uluslararası sozleşmeler ve belgelerle tanınan başvuru hakkını hiç bir biçimde sınırlamaz

Madde 8

- 1 Bu Protokol, Sozleşmeyi imzalamış olan Devletlerin imzasına açıktır
- 2 Bu Protokol, Sozleşmeyi onaylamış veya Sozleşmeye katılmış Devletlerin onayına tabidir Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir
- 3 Bu Protokol, Sozleşmeyi onaylamış veya Sozleşmeye katılmış her Devletin katılımına açıktır
- 4 Katılımlar, katılım belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesinden itibaren hukum ifade eder
- 5 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Protokolu imzalayan veya Sozleşmeye katılan butun Devletleri, kendisine tevdi edilen her bir onay veya katılım belgesi hakkında bılıglendirir

Madde 9

- 1 Bu Protokol, Sozleşmenin yururluğe girmesine bağlı olarak, onuncu onay veya katılım belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilmesinden uç ay sonra yururluğe girer
- 2 Onuncu onay veya katılım belgesinin tevdi edilmesinden itibaren, bu Protokolu onaylayan her bir Devlet için Protokol, kendi onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden uç ay sonra yururluğe girer

Madde 10

Bu Protokolun hukumleri Federal Devletlerin her tarafında hiç bir sınırlama veya ıstısnaya tabi olmaksızın uygulanır

Madde 11

- 1 Bu Protokole Taraf her bir Devlet, Protokolun değiştirilmesi hakkında bir onerge hazırlayabilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine iletebilir Genel Sekreter, değişiklik onergelerini, Taraf Devletlerin katılımıyla bu onergelerin incelenmesi ve oylanması amacıyla bir konferans duzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmeleri talebiyle, bu Protokole Taraf Devletlere iletir Taraf Devletlerin en az üçte birinin boyle bir konferansın duzenlenmesini desteklemeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler himayesinde bir konferans duzenler Konferansa katılan ve oy kullanan Taraf Devletlerin oyçokluğuyla kabul edilen bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun onayına sunulur
- 2 Protokolde yapılan değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve bu Protokole Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yururluğe girer
- 3 Protokolde yapılan değişiklikler yururluğe girdiğinde, değişiklikleri kabul eden Devletleri bağlar, diğer Taraf Devletler mevcut Protokolun hukumleriyle ve daha once kabul ettikleri değişiklik hukumleriyle bağlı olmaya devam ederler

5468

1.3.2006

Madde 12

1 Bir Taraf Devlet her zaman, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben yazılı bir bildirim göndererek bu Protokolden çekildiğini bildirebilir Çekilme, bu bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından üç ay sonra yururluğe girer

2 Protokolden çekilme, bildirim yururluğe girmesinden önce, bu Protokolün 2 maddesine göre sunulmuş olan şikayetlere Protokol hükümlerinin uygulanmasının sürdürülmesini engellemez

Madde 13

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Protokolün 8 maddesinin 5 fıkrasına göre yapılan bildirimlere bağlı olmaksızın, Sözleşmenin 48 maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bütün Devletleri şu konular hakkında da bilgilendirir

- a) Sekizinci maddeye göre yapılan imzalar, onaylar ve katılmalar,
- b) Bu Protokolün dokuzuncu maddesine göre yururluğe girme tarihi ve 11 maddesine göre yapılan değişikliklerin yururluğe girme tarihi,
- c) 12 maddeye göre Sözleşmeden çekilme bildirimleri

Madde 14

1 Bu Protokolün eşit ölçüde orijinal olan Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri, Birleşmiş Milletlerin arşivinde saklanır

2 Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Protokolün onaylı örneğini Sözleşmenin 48 maddesinde belirtilen Devletlere iletir

BEYANLAR

BİRİNCİ BEYAN

"The Republic of Turkey declares that the three declarations and the reservation made by the Republic to the International Covenant on Civil and Political Rights shall also apply to the present Optional Protocol"

"Türkiye Cumhuriyeti, Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmeye ilişkin üç beyanının ve Sözleşmeye koyduğu çekincenin bu ihtiyarı Protokol için de geçerli olduğunu beyan eder "

İKİNCİ BEYAN

"The Republic of Turkey interprets article 1 of the Protocol as giving the Committee the competence to receive and consider communications from individuals subject to the jurisdiction of the Republic of Turkey who claim to be the victims of a violation by the Republic of any of the rights set forth in the Covenant "

"Türkiye Cumhuriyeti, Protokol'un birinci maddesini, Komiteye, Sözleşme'de yer alan haklardan herhangi birinin Türkiye Cumhuriyeti tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu iddia eden, Türkiye Cumhuriyeti'nin yargı yetkisine bağlı bireylerin şikayetlerini alma ve inceleme yetkisi verdiği şeklinde yorumlar "

5468

1.3.2006

CEKINCELER

"The Republic of Turkey formulates a reservation concerning article 5 paragraph 2 (a) of the Protocol to the effect that the competence of the Committee

a) shall not apply to communications from individuals if the same matter has already been considered or is being considered under another procedure of international investigation or settlement

b) shall be limited to communications concerning alleged violations which result either from acts, omissions, developments or events that may occur within the national boundaries of the territory of the Republic of Turkey after the date on which the Protocol enters into force for the Republic of Turkey, or from a decision relating to acts, omissions, developments or events that may occur within the national boundaries of the territory of the Republic of Turkey after the date on which the Protocol enters into force for the Republic of Turkey

c) shall not apply to communications by means of which a violation of article 26 of the International Covenant on Civil and Political Rights is reprimanded, if and insofar as the reprimanded violation refers to rights other than those guaranteed under the aforementioned Covenant "

"Türkiye Cumhuriyeti, Protokol'un 5/2 (a) sayılı maddesine, Komite'nin yetkisinin

a) bireyler tarafından iletilen şikayete konu sorunun, başka bir uluslararası çözüm veya soruşturma usulu tarafından, zaten incelenmiş veya incelenmekte olduğu durumlara ilişkin şikâyet bildirimlerini kapsamadığı,

b) Protokol'un Türkiye Cumhuriyeti açısından yururluğe girdiği tarihten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal sınırları içerisinde meydana gelebilecek fiiller, ihmaller, gelişmeler veya olaylardan kaynaklanan ihlal iddialarına ilişkin şikâyet bildirimleri veya Protokol'un Türkiye Cumhuriyeti açısından yururluğe girdiği tarihten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal sınırları içerisinde meydana gelebilecek fiiller, ihmaller, gelişmeler veya olaylara ilişkin bir karardan kaynaklanan ihlal iddialarına ilişkin şikâyet bildirimleri ile sınırlı olduğu,

c) Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 26 maddesinin ihlal edildiği iddiasını taşıyan şikâyetlerde, söz konusu Sözleşme'de garanti altına alınan haklar dışındaki haklara atıf yapılan ihlal iddialarına ilişkin şikâyet bildirimlerini kapsamadığı

yonunde çekince koyar "

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
61	4	141
96	11	243
112	69	455:461, 418:529

I- Gerekçeli 1003 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 69 uncu Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Adalet, Anayasa, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/891